

Editörden

Temiz çevre: Mahalle temizliği

Clean environment: Neighborhood cleaning

Doç. Dr. Makbule Tokur Kesgin

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Bolu,
Türkiye

Eposta: mtkesgin1@gmail.com

Alıntı (Cite): Tokur Kesgin M. Makalenin Türkçe Adı. YBH dergisi. 2023;4(2):i-v

Giriş

Yaşam Boyu Hemşirelik Dergisi dördüncü yılının ikinci sayısında okuyucuları tekrar buluştu. Geçtiğimiz sayıda “Küresel Sağlık ve Refah için Dünyada Barış” yazımızda sağlığın sosyal belirleyicilerinden söz etmiştik. Bu sayımızda sağlığın sosyal belirleyicileri arasında yer alan çevre konusunu işlemek istiyoruz.

Mahalle temizliği programları

Yaşanılan çevrenin birey ve toplum sağlığını etkilediği bilinen bir gerçektir. Temiz, derli toplu bir ortamda yaşamayı kim istemez ki? Temiz bir çevrenin sürdürülebilir olması için devlet kurumları, mahalli idareler, sivil toplum kuruluşlarının ciddi çalışmalarına rağmen toplum desteği olmadıkça sürdürülebilir temiz bir çevreye kavuşmak mümkün olmayacaktır. Temiz bir çevre sağlamak için her bireye ve her topluma görev düşmektedir. Her mahallenin temiz ve bakımlı olması, kemirgenlerin, böceklerin üremesini, kirli ortamlar nedeniyle hastalıkların yayılmasını önleyeceği gibi, çocukların oyun oynayabileceği temiz ve güvenli alanlar sunar. Çevresel temizlik insan ruhunda huzur ve dinginliği de beraberinde getirir. ¹

İlk olarak yaşanılan mekânların temizliği ile başlamak bu huzur ve dinginliğe kavuşmayı kolaylaştırabilir. Toplum Araç Kutusu (Community Tool Box, kuruluş yılı 1994) adındaki kuruluşun web sayfalarında yayınladıkları “Mahalle temizleme programlarının yürütülmesi” isimli yazı bu konuda ilham verici olabilir. Örneğin; mahalle temizliği konusunda mahalle sakinlerinin rol alması, bunun içinde birkaç gün aralarla mahalleyi temizleyecek bir grup oluşturmak işe yarayabilir. İşe başlamadan önce “çöp”, “geri dönüşüm” gibi kavramların gönüllülerde ortak dil oluşturmak için anlatılması gereklidir. Mahalle temizliği programlarının uygulanması bir süre sonra o mahallenin kültürü haline gelebilir. Bu nedenle tek seferlik temizlik uygulamaları yerine sürdürülebilirliği olan programların oluşturulması önemlidir. Mahalle temizliği programının çeşitli yararları vardır:²

- “Bu programlar mahallede gurur uyandırır. Temiz alanlarda oyun oynayan çocuklar, buralarda hizmet veren işletmeler ve mahalleli yaşanan mekânları temiz hale getirdikleri için kendileriyle ne kadar övünseler azdır.
- Umutsuzluk ve çaresizlik döngüsü kırılır. Özellikle yoksul kesimlerde yaşayanlar çocuklar, gençler temiz bir mahalle oluşturma çabasının içinde oldukları ve olumlu sonuçları gördüklerinde, hem mahallelerinde hem de kendi hayatlarında daha pek çok şeyi değiştirebileceklerine inanarak yaşamdan beklentilerini olumlu yönde değiştirebilirler.
- Herkese katkıda bulunma şansı verir. Mahallenin temiz olmasında her yaş gurubundan bireyin katkısı olabilir. Örneğin; çöpleri süpürmek, toplamak, gönüllülere yiyecek içecek hazırlamak, yeni gönüllüler bulmak için görüşmeler yapmak, belediye ve diğer kurumlarla işbirliği yapmak gibi her yaş gurubundan bireyin mahalle temizlik programında kendine yapacak bir şey bulması mümkündür.
- Mahalle temizlik programı mahalle sakinlerinin yaşam kalitesini artırır. Temiz bir çevre sağlıklı, sakin, keyifli bir yaşamı da beraberinde getirir.
- Mahalle sakinlerinin öz imajı gelişir, temiz bir mahallede yaşıyor olmak, orada çalışmak yaşam kalitesinin yanında saygınlığı da artırır.
- Mahallenin sağlığı iyileşir.
- Mahalle temizlik programları güzel uygulamaları da beraberinde getirir. Örneğin mahalleyi yeşillendirme, geri dönüşüm konusunda özen gösterme, karbon ayak izini azaltacak faaliyetler yapma gibi.
- İnsanlar bakımlı mahallerdeki mağazaları daha fazla ziyaret edebilirler. Mahallenin temiz olması mağaza ve benzeri hizmetleri sunan, ekonomik gelişmeye katkıda bulunabilecek işletmelerin de tercihi olacaktır.

- Mahalle temizlik programları diğer mahalleler için de örnek olabilir. Bu programlar bir sıçrama tahtası görevi görerek şiddeti önleme, iyi hizmetler için savunuculuk gibi alanlara doğru kayabilir.
- Mahallelinin sosyalleşmesini, iletişimlerinin artmasını, karşılıklı yardımlaşma ve dayanışma ile bireysel ilişkilerin güçlenmesinin yanında mahallenin de güçlenmesini sağlar”.²

Bu programlarda üç tür mahalle temizliği uygulanabilir:

1. “Kamusal alan temizliği: Mahalle sakinlerinden gönüllü olanların günün bir kısmını mahalleyi temizlemesi, çöpleri toplaması gibi faaliyetlerle geçirmesidir.

2. Ev temizliği: Mahalledeki konut sakinlerinin artık vazgeçmeyi düşündüğü eşyalarını belirlenen günde ve saatte yolun kenarına bırakması, sonrasında mahalle gönüllülerinin ya da belediyenin bu atılan eşyaları toplaması işidir.

3.Topluluk destekli temizlik: Mahallede özel bir mülkte bulunan ve mahalle gönüllülerinin bile temizlemesi güç olan büyük miktardaki çöplerin belediye ile işbirliği yapılarak kaldırılması”.²

Çevre konusu Temel Sağlık Hizmetleri 1978 Alma Ata Bildirgesi’nde en az bakım (minimal care) kavramının içinde “temiz su ve sanitasyonun sağlanması” faaliyetiyle gündeme getirilmişti. Bu toplantıdan 30 yıl sonra yine Alma Ata’da yapılan toplantı raporunda (2008 Dünya Sağlık Raporu) ise “Çevrenin kötü etkilerinin azaltılması ve sağlıklı yaşam tarzının güçlendirilmesi” hedefi gündeme alındı.³

Çevre konusu Dünya Sağlık Örgütü’nün politikalarında her zaman yer almıştı. Herkese Sağlık Avrupa Bölgesi Hedefleri içinde (1998; 21. Yüzyılda 21 Hedef sloganı) yer alan “*Hedef 10 Sağlıklı ve güvenli fizik çevre ve Hedef 13: Sağlıklı çevreler*”, temiz ve yaşanılabilir bir çevrenin insan hakkı olduğunu, insanların güvenli fiziksel çevrelerde yaşamaları gerektiğini belirtmektedir. Çevre konusu Bin Yıl Kalkınma Hedefleri (Eylül 2000) içinde “*Hedef 7: Çevresel Sürdürülebilirliğin Sağlanması*” ve Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri (2016-2030)

İçinde yer alan “Hedef 6: Herkes için sağlıklı su ve çevre koşullarının erişilebilirliğini ve sürdürülebilirliğini sağlamak” ifadeleriyle dünyanın ve ülkelerin ulaşması gereken hedefler olarak sunuldu. Astana’da (Kazakistan 25-26 Ekim 2018) yapılan “İkinci Uluslararası Temel Sağlık Hizmetleri Konferansı’nda insanların biyolojik, psikolojik ve sosyal çevresi ile bir bütün olarak ele alınması gerektiği belirtilmiştir”. Toplum bu ifadede belirtilen hizmeti sunabilmek için sağlık hizmetlerinde bütüncül yaklaşımı ve ekip anlayışını, birinci basamak sağlık hizmetlerinin güçlü olmasını, toplumun bu hizmetlere katılımını, sektörler arası işbirliğini geliştirmek ve güçlendirmek gereklidir (Temel Sağlık Hizmetleri 1978-2018).³

Sonuç olarak; çevre temizliği toplumsal bir sorumluluk olarak benimsenmelidir. Bunun için önce çöpün bir sorun olduğunu fark etmek, temiz bir çevrede yaşamak için harekete geçmek gereklidir. Çöp kavramının iyi anlaşılması işleri kolaylaştıracaktır (çöp olarak atılacaklar, geri dönüşecekler ve kompost (gübre) yapılacaklar). İşbirliği yapılacak gönüllü kişilerle, sivil toplum kuruluşları ve kurumlarla çalışılmalıdır. Çevremizi korumayı hatırlamak için Dünya Çevre Günü’nün (5 Haziran) gelmesini beklemeden harekete geçilmelidir.

“ Hayatımız doğanın hayatına bağlı. Doğayı korursak insanlığı korumuş olacağız.”

Kaynaklar

1. Atlas of Science. Importance of Cleanliness in Community Living. Access: 02.08.2023 Available from: <https://atlasofscience.org/importance-of-cleanliness-in-community-living/>
2. Community Tool Box. Section 11. Conducting Neighborhood Cleanup Programs. Access: 02.08.2023 Available from: <https://ctb.ku.edu/en/table-of-contents/implement/physical-social-environment/neighborhood-cleanup-programs/main>
3. Öztekin Z. Temel Sağlık Hizmetleri 1978-2018. 2018. HASUDER Yayın No: 2018-3 Access: 02.08.2023 Available from: <https://hasuder.org.tr/wp-content/uploads/Temel-Sa%C4%9Fl%C4%B1k-Hizmetleri-1978-2018.pdf>